

„Õhtulehe esikülj oli kui viimane näpuviibutus, et nüüd on aeg „Liblikas“ lavale tuua.“

Oli 11. mai, kui Õhtulehe esikaas lavastaja **Üllar Saaremäed** rabas. Sealt vaatas talle vastu tantsijanna Erika Tetzky, Lääne-Virumaa tüdruk. „See esikülj oli kui viimane näpuviibutus, et nüüd on aeg „Liblikas“ lavale tuua,“ muheleb Üllar, kel tantsijanna lugu töölaual nurgal oma aega ootas. „Selline hetk, et saan ajaleheloo inspiratsiooni, oli tõesti esmakordne. See on täitsa uhke lugu.“

AIGI VIIRA

aigi.viira@ohtuleht.ee

Virumaal Kadrina kihelkonnas Arbavere veski möldri tütreina sündinud Erika kohta ütleb samas kandis elav Üllar, et ta on sama hästi kui naabriprika. Sestap maikuine mustvalge esikaas sedavõrd mõjuski. „Mõtlesin, et kurat võtaks, kaua siis veel oodata,“ sündis lavastaja peas julge plaan. „Mind see lehelugu tõepoolest käivitas. Maani kummardus nii loo autorile kui ka Õhtulehele.“

Tantsijaks aja kiuste

See Arbavere tüdruk, kellest Andrus Kivirähi teatriromaan „Liblikas“ pajatab ning kes lavastaja Saaremäe südame on pekslema pannud, esines juba kooliajal soolotantsijana. Ent sel ajal ei saanud kusagil Eestis, isegi mitte Tallinnas tantsijaks õppida. Kui, siis teatris. Appi sööstis selle aja lavatäht Theodor Altermann, kes lubas äsja koolipingist tulnud Erikal osaleda näitekursustel, mida vedas Karl Jungholz. 1911. aastal liitus

neiu Estonia teatri trupiga. Kahjuks sai tantsuga üles astuda üksnes operettides, kus ta koos August Michelsoniga tantsiski. Neist kahest sai esimene tantsijapaar, kelle soolotantsud leidsid tähelepanu ja tunnustust. Justkui tantsiskledes sai neist ka abielupaar.

Eesti teatri tragöödianäitlejana Liina Reiman oli paarist vaimustuses. Ta kirjeldab neid oma memuaarides: „Nad olid nii ühte moodi, väikesed ja tõmmud, nagu oleksid nad pärit kuskilt lõunast, Hispaaniast või Itaaliast. Neist saigi abielupaar. Nad olid esitantsijad operetis ja ooperis. Mõlemad ilusad ja graatsilised, Erika Tetzky eriti veetlev ja armas.“ Õnnetuseks murdis kole haigus noore tantsijanna tõvevoodisse, kust ta enam ei tõusnud. Erika suri 24aastasena.

Lavastajal jagus jonnii

„Lavalugu oli ooteasendis, oli vaja viimast liblika tiivalööki, mis muudab maailma,“ tunnistab Üllar, kes jalamaid tegutsema asus. Läbi ime õnnestus tal ära rääkida näitlejadki – hoolimata sellest, et neil kõigil käed-jalad suviti tööd täis. „Kui näitlejatega rääkisin, jutustasin Erika loo ikka ette ära,“ meenutab Üllar. „Inimesed olid ka „Liblikat“ lugenud, teda ikka teati. Teatrihuvilistele on see raamat kätte sattunud, seda enam, et see on meie oma teatri romaan – mõnusa müstikaga se-

Martin Ahven

gatud.“ Tõsi, näitlejad küsisid imestunult, kas tõesti Üllar usub, et lavastus nabi aja kiuste ka valmis saab. Üllar uskus: „Ma ei jätnud jonnii!“

„Ega inimesed väga palju Tetzkyt tea, sest ta läks nii noorelt,“ tõdeb Üllar, kelle lavastus Erika lühikese ja särava elu publikuni toob. „Eks teisi, kes ses loos lavale ilmuvad – Altermann, Pinna ja Villmer –, teavad inimesed palju paremini. Nii see Erika Tetzkyga on, et tema püsib teiste varjus. Aga kui me ise ei tee oma suurtest suuri, kes siis veel teeb? Loodame, et niimoodi läheb.“